

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online) tijdschriften van Boom uitgevers zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd. Alle artikelen die echter langer dan vijf jaar geleden zijn gepubliceerd, zijn vrij beschikbaar voor download en hergebruik. Toestemming van de uitgever is dan niet meer nodig.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Auteursrecht ten aanzien van tekst- en datamining en machinelearning is nadrukkelijk voorbehouden.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bijvoorbeeld een (digitale) leeromgeving of een reader in het onderwijs (op grond van artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot Stichting Uitgeversorganisatie voor Onderwijslicenties (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.stichting-uvo.nl).

No part of this article may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher. No part of this publication may be reproduced in the context of text and data mining for any other purpose which is not expressly permitted by law without permission of the publisher.

abonnementen@boom.nl
www.boom.nl

Found in Translation

Dit nummer van het tijdschrift is gewijd aan Jean Laplanche. Hoewel bij lezing zal blijken dat Laplanche een interessante auteur is, was een themanummer geen vooropgezet plan, maar een idee ontsprongen aan de actualiteit. Omdat we recent twee artikelen ontvingen gerelateerd aan Laplanche, besloot de redactie om er een heus thema van te maken. Dit sluit aan bij een sinds enkele jaren opmerkelijke belangstelling voor het werk van deze auteur, waarbij zelfs van een laplanchiaanse stroming wordt gesproken. In 2023 is er door de Belgische Vereniging voor Psychoanalyse (BVP) een congres georganiseerd rondom Laplanche. Naar aanleiding hiervan is er ook een boek verschenen onder redactie van Marc Hebbrecht en Jens De Vleminck (2025).

Laplanche keert net als Lacan terug naar Freud om vanuit een postmoderne hermeneutiek op zoek te gaan naar inconsistenties, tegenstrijdigheden of haperingen anderszins in diens werk. Dit soort tegenstellingen is bij Freud min of meer *bon usance* omdat zijn theorie zich werkende weg ontwikkeld heeft. Zo is er een eerste, ook wel toxische angsttheorie waarin Freud postuleerde dat verdringing leidt tot angst. In zijn tweede angsttheorie, verbonden met het structurele model, beweert Freud het tegenovergestelde, namelijk dat (signaal)angst leidt tot verdringing. Misschien wel het bekendste voorbeeld van een radicale wisseling van standpunt betreft de verleidingstheorie, die Freud tussen 1895 en 1897 hanteerde om deze vervolgens te verwerpen. De casus van Katharina is een mooi voorbeeld uit deze periode. Met name deze verleidingstheorie, die al tot veel controverses leidde binnen de psychoanalytische wereld (zie Masson 1985), heeft de aandacht van Laplanche. Hij wijst deze niet zozeer af, maar vult deze aan, hertaalt en verbreedt het belang van aspecten van de oorspronkelijke theorie, om vervolgens tot een meer algemene verleidingstheorie te komen.

Laplanche is echter vooral bekend van zijn werk samen met Pontalis aan het *Vocabulaire de la Psychanalyse*. De Engelse vertaling hiervan is ook bekend geworden, lang voordat er in 1994 een eerste versie van het *Psychoanalytisch Woordenboek* verscheen. Hierin staat opmerkelijk genoeg geen verwijzing naar de persoon of het werk van Laplanche of Pontalis. Verder is Laplanche nauw betrokken geweest bij de vertaling van Freud naar het Frans. Dit alles kunt u lezen in de artikelen van Lucas Schalk, Erik Plass en Marc Hebbrecht.

<https://doi.org/10.5553/PA/259027332025031004001>

In het vierde artikel, van Eveline Ego en Géraldine Castiau, staat Laplanche iets minder centraal, hoewel deze bijdrage ook een voorbeeld is van een ontmoeting in vertaling. Dit artikel is namelijk een onderdeel van de nieuwe rubriek *Found in Translation (FIT)*.

In samenwerking met de *Revue Belge de Psychanalyse*, een tijdschrift dat al sinds 1982 bestaat, nu de 43e jaargang kent en verbonden is met de Belgische Vereniging voor Psychoanalyse, gaan we eenmaal per jaar een geplaatst artikel na vertaling uitwisselen. In het laatste nummer van de *Revue* verscheen een artikel van Myriam Van Gael (in 2023 bij ons opgenomen) en, zoals gezegd, in het huidige themanummer van ons Tijdschrift verschijnt een vertaald artikel van Ego en Castiau, geschreven naar aanleiding van een workshop tijdens het eerdergenoemde symposium over Laplanche van de Belgische Vereniging voor Psychoanalyse.

De redactie hoopt binnenkort nog een nieuwe rubriek te lanceren: we willen analytici vanuit verschillende invalshoeken naar eenzelfde voor hen onbekende casus laten kijken om daar een beoordeling van te geven en vragen over te beantwoorden. Het betreft een geval uit het *Single Case Archive* of een anderszins vrijgegeven casus, zodat er geen problemen kunnen ontstaan rondom privacy en ongewenste herkenning. Deze rubriek lijkt dan ook op onze vroegere rubriek *Thérapeute* aan het werk, met als belangrijk verschil dat de behandelaar van de betreffende patiënt niet aan het woord komt.

Afsluitend doe ik namens de redactie een oproep aan de lezers om bijdragen in te sturen voor de rubrieken *Scènes*, *Naast de bank* en *Histoires*. Ook de verslaglegging van een symposium of bijeenkomst met een psychoanalytische signatuur of een reactie op een artikel in het Tijdschrift zien we graag tegemoet. Ten slotte over de boekenrubriek: leest u een interessant boek waarvan u denkt dat het bredere aandacht verdient onder collega's, aarzel niet en schrijf een recensie. Ze zijn van harte welkom ter nadere redactionele beoordeling.

Jos Dirkx

Literatuur

- HEBBRECHT, M. & DE VLEMINCK, J. (red.) (2025). *Verleiding en vertaling — Het enigma van de seksualiteit*. Antwerpen: Gompel&Svacina.
- MASSON, J.M. (1985). *The assault on truth — Freud's suppression of the seduction theory*. Londen: Penguin.

- VAN GAEL, M. (2023). De betekenis van de Holocaust voor de hedendaagse psychoanalytische praktijk. *Tijdschrift voor Psychoanalyse & haar toepassingen*, 29(2), 74-86.